

Tehnoloģijas iekļaujas mākslinieka instrumentu klāstā. Saruna ar gleznotāju Andri Eglīti

Starptautisku atzinību ieguvušā pašmāju jaunās gleznotāju paaudzes pārstāvja Andra Eglīša darbi nereti tiek saistīti ar reālisma atskaņām, kuras aprakstītas arī kā ikdienišķums.

Gleznu saturā tas atainots mūsdienu pilsētu skatos, interjeru fragmentos, arī dabā. Par pagājušajā gadā prezentēto personālizstādi "Zemes darbi" Eglītis jau trešo reizi tika nominēts Purviša balvai. Šogad Berlīnē līdz 4. augustam galerijā "Krome Gallery" bija skatāma viņa personālizstāde "Near Ideal" ("Tuvu ideālam"), bet Cēsu mākslas festivāla laikā laikmetīgās mākslas centrālajā izstādē "Eksperiments un izcilība" Andris Eglītis sintezēja glezniecību un telpiskos objektus.

Mākslinieka paletē atrodami brūnie, sarkanie un zilie māli, irdnājs, grants, kaļķis, ģipsis, krīts, pelni un ogles pigmentu plašais klāsts. Katru sausās krāsas pigmentu atjaucot ar eļļas vai lakas saistvielu, iespējams iegūt līdz pat divpadsmit krāsu toņiem. Jau vairākus gadus šādi mākslinieks turpina eksperimentēt "savvaļas laboratorijā" – savā darbnīcā Drustu pagastā, gleznās pārnesot realitāti ar tās raksturu un dotajām iespējām. Mājas apkārtnē rosinājusi Andri Eglīti "zemes darbiem" izvēlēties ne tikai gleznu motīvu, bet arī materiālu - gleznots ar augsnes pigmentiem, sajaucot tos ar akrilu. Šī ir mākslinieka paša izgudrotā tehnika, kuru viņš nosaucis par "pamatīgu mīcīšanos pa dubļiem".

Ikvienā gleznu ciklā mākslinieks rada citu lietu un situāciju aprakstu, mēģinot atklāt savas un iedarbināt skatītāja sajūtu atslēgas. "Caur dažādām tēmām es mēģinu saprast neapjēdzamo – samērot sevi, mazo cilvēku, ar visu pārējo pasauli – sabiedrību, vēsturi, kosmosu," atzīst Andris Eglītis. Arī Berlīnes galerijā "Krome Gallery" prezentētās personālizstādes "Near ideal" ("Tuvu ideālam") darbos gleznotājs ir centies sasniegt "ideālo ainavu", piedomājot ne vien pie formu, bet arī materiālu izvēles. Gleznās kopā pastāv civilizācijas un mežonīgā mijiedarbība.

Aprakstot Eglīša gleznas, kritiķi ļauj izjūtu un ideju konceptuālam izklāstam. Tas nozīmē, ka viņa darbi rosina emocijas un intelektu. Eglīša glezniecība ir savdabīga realitātes transformācija, kuras definējums vēl tikai veidosies. Dažkārt jauno mākslinieku mēdz dēvēt par neoakadēmisma pārstāvi mūsdienu Latvijas glezniecībā, kurš ar savu mākslu apliecina akadēmisko vērtību dabisku esamību laikmetīgajā glezniecībā. Pats Eglītis izteicies, ka tiecas mācīties domu skaidrību un rāmumu no vecmeistariem, spodrinot gleznieciskās vērtības. Mākslas zinātniece Laima Sila, vērtējot Purviša balvai nominēto izstādi, gleznotāju raksturoja šādi: "Pārsteidzoša un cienījama ir gleznotāja Andra Eglīša spēja pastāvīgi būt radoša procesa virpulī, kas nodrošina viņam gan arvien jaunu tēmu piedāvājumu, gan izaicinājumus to piepildīšanai. "Zemes darbi" rāda atkal jaunu darba lauku glezniecības un telpiskās mākslas kopsakarību uztveršanai. Eglīša drosme būt neparedzamam un pat apšaubāmam ir arī panākumu garantija."

Lai arī gleznotājs piekrita atbildēt tikai uz diviem intervijas jautājumiem, atbildes uz pārējiem jautājumiem viņš ilustrēja ar nesen dzirdēto stāstu.

Vai tehnoloģiju laikmetā mākslai ir nākotne? Kāda, Jūsaprāt, tā ir?

A.E.: Pašas tehnoloģijas, manuprāt, nekādi nekaitē mākslas nākotnei. Tās var tikai iekļauties mākslinieka instrumentu klāstā. Vienīgā bīstamība, kas var draudēt māksliniekam, ir pārāk liela aizraušanās ar tehnoloģiju izmantošanu, uzstādot to par pašmērķi. Taču tehnoloģiju laikmets atnesīs līdzīgi dažādus blakusefektus: informācijas pārpilnību, kas aizņem un izšķaida cilvēka uzmanību; nemitīgus vizuālus, audiālus u.c. kairinājumus, lielākoties ar triviālu saturu, kuri novērš uzmanību.

Lielākajai daļai cilvēku dzīves ritms un uzmācīgā plaša patēriņa pasaule atstāj diezgan maz vietas apzinātai dvēseles un gara dzīvei, kas prasa laiku, spēku un koncentrētu uzmanību. Mūsu plurālisma laikmetā līdzās pastāv ļoti atšķirīgas pasaules, sabiedrības un vērtību sistēmas. Pasaules jeb sabiedrības daļas, kurās mākslai ir kāda būtiska nozīme, ir visai nelielas, taču tā tas vienmēr ir bijis. Laikam tikai pirmstehnoloģiju laikmetā māksla aizņēma pamanāmāku un sabiedriski nozīmīgāku lauku (kaut gan māksla kā apzināti patstāvīga disciplīna eksistējusi tikai dažus gadsimtus, radusies Renesansē, vienlaicīgi ar tehnoloģiju attīstību). Manuprāt, arī tehnoloģiju un pēctehnoloģiju laikmetā māksla turpinās būt nozīmīga cilvēkiem, kuriem ir nepieciešama kāda iracionālā dvēseles un gara dzīve. Ideālā māksla arī nākotnē turpinās izjautāt un reflektēt pati par sevi, veidot savu valodu un vienlaikus tiekties runāt par cilvēkam nozīmīgām lietām, izraisot emocionālu pārdzīvojumu, intelektuālu uzbudinājumu un pārpasaulīgu pieredzi. Vēl mākslas nākotne ir miljards attēlu, kurus kāds pieliks pie sienas.

Vai būt māksliniekam ir romantiski?

A.E.: Jā. Izstāstīšu vienu, gandrīz lielisku stāstu, kuru dzirdēju savas izstādes atklāšanā: "Kāds vīrs, kurš strādā par radiologu, pirms kāda laika nopircis dzīvokli. Stāvējis dzīvoklī, skatījies uz sienām. Sapratis, ka vēlas kādas gleznas pie sienas. Sācis interesēties par gleznām, taču ātri vien sapratis, ka tās ir pārāk dārgas. Tad nodomājis: "Eu! Bet es taču pats varu uzgleznot!!" Un tā vīrs kļuva par gleznotāju..." Ja stāsts beigtos šajā brīdī, tad es gribētu, lai tas ir mans stāsts. Taču vīrs (izmantojot tehnoloģiju laikmeta priekšrocības) internetā atrada Pikaso un citu mākslinieku darbu attēlus, ar projektora palīdzību pārnesa tos uz audekla un izveidoja aptuvenus pakaļdarinājumus.